

Szószerk – Úrasztala – Szerterások

DR. SZABÓ ÁRPÁD

EGYÜTT AZ IGAZSÁG KERESÉSÉBEN¹

„De keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek.” Mt 6,33

Bizonyáságot tenni gyűltünk ma egybe, mi unitáriusok. Hadd lássa a világ, kik vagyunk, és mit akarunk. Lássá és vessé össze eszményeinkkel életünket, állítsa egymás mellé céljainkat és eredményeinket, hitünkkel mérje le tetteinket és tetteinkkel hitünket.

A bizonyáságtévésre azonban a magunk érdekéből is szükségünk van. Azt várjuk tőle, hogy a magunk igazságaiban megerősödjünk. Rendkívül nagydolog ez, mert az emberi lélek számára nincs nagyobb felemeltetés, mint tudni azt, hogy az igazság mellette van, azaz ő van az igazság mellett. Nem arról van szó, hogy ki a nagyobb, ki az erősebb, kinek van több joga: hanem arról van szó, kinek van igaza. Áll-e mellettünk valami olyan törhetetlen és megcsúfolhatatlan igazság, amely előtt mindenkinek tisztelettel kell meghajolnia, s ha áll, mint ahogy áll, mi ez az igazság?

A mi igazságunk Jézus evangéliuma, mindaz a tanítás, amelyet így foglalt össze és állított elének megvalósítandó célként: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát.” A mi igazságunk tehát, amelyet az unitárius reformáció, Dávid Ferenc örökségeként ránk hagyott, nem más, mint bizonyáságot tenni az egy igaz, élő Istenről, hirdetni és megélni az ő akaratát, mint életünk örök célját.

A keresztény egyház célját a misszióban jelölte meg: „tegyetek tanítványokká minden népeket”. Az unitárius vallástól távol áll a misszió fogalma, inkább életfeladatról, hivatásról, erkölcsi és lelki helytállásról beszélünk. Érthető, hiszen a mögöttünk levő 437 esztendő története szinte megszakítás nélküli, tetet és lelket ölé harcban telt el, amelyben a pusztá létfenntartás és a megmaradás vitte a legfontosabb szerepet. Az unitárius vallás befelé néző lett, a belső alapokat kereste, a belső erőket gyűjtötte és állította munkába, ihletésért pedig a múlt felé

---

¹ Elhangzott a Budapest-szentlőrinci templomban az unitárius találkozó alkalmából tartott istentiszteleten 2005. augusztus 27-én

fordult, hogy a megvívott harcok tanulságaiból merítsen lelket a további küzdelmekre.

Ebben a véget nem érő harcban az unitarizmus kohó lett, amelyben szikrázó gondolatok hevültek, de a világ meg nem értő közönyében, sőt ellenséges magatartásában elhalványultak, vagy megsemmisültek. Igaz, hogy önmagában kitermelte a minőségi ember és a mély és tisztult vallásos meggyőződés fennkölt típusát, amely egyik alaptényezője lett élethivatásunknak. A 19. század vallási közömbössége háttérbe szorította, de a 20. században a kisebbségi sors és a szellemi-lelki rabság hosszú évtizedei ismét életkérdéssé tették a lelki vigyázást és számvetést, sőt bizonyos lendületet adtak a belső építkezésnek.

Vallásunk a reformáció keretében nem a szertelen gondolkodásmódnak a csökevénye, amint azt az előítéletes felfogás szívesen hirdeti, hanem ellenkezőleg, egy belülről kibontakozó lelki érzésnek az eredménye, sőt azt a gondolatot is megkockáztatjuk, hogy a reformáció igazi lényegének a megtestesítője, az eszme végrehajtója és megkoronázója. Az unitárius hit nélkül a reformáció befejezetlenül maradt volna, mint egy isteni gondolat, amelyet értelmetlen emberi kéz metsz keresztül. A villogó pallós lesújtását nálunk Dávid Ferenc mártírelke védte ki, odaadván saját életét, hogy megmentse az isteni igazság kiteljesedését.

Az unitarizmus így lett kovász, az örök erjedés keresztény szimbóluma, élő és feszítő lelkiismeret. A haladás zászlója alá szegődött, s mindig az élre küzdötte fel magát. A tudományos kutatás eredményeitől nem félt, sőt maga kereste a hit és tudás összhangba hozásának lehetőségeit. A darwinizmus metsző szeleit a lélek vitorláiba fogta, s a létért való küzdelem nyers fogalmát a fejlődés nagyszerű gondolatával itatta át. A kiválasztódás törvényét a fizikai világból az erkölcsi világba emelte, hirdetvén a jézusi elvet, hogy emberségünk megítélésénél nem a nyers erő mennyisége, hanem a lélek minősége az irányadó. A fejlődést, amely mint alaptörvény letagadhatatlan, vallásos szinten a tökéletesedés gondolatával cserélte fel. Célja nem az volt, hogy Isten lekönnyörögje a világba, hanem hogy a világot, s benne az embert, emelje Istenhez.

Mint előharcos megteremtette azt a ténynyi helyet, mely mindig tárt karokkal várja a jobb világért, a jézusibb életért küzdő gondolkodók csoportját. A kevésbé megértettek, az örök kisebbségiek ígéretföldje és mentsvára lett, de egyúttal örök hirdetője és bizonyosága az eszmék diadalának a nyers erőszak fellett. Így kapcsolódott be az isteni tervezésbe, és töltötte be hivatását azok között, akik egy pillanattal előbb látták meg a hajnalt, akik egy lépéssel az emberiség előtt meneteltek, akik egy szemernyit emberibben szerettek, s egy sóhajtásnyival nehezebb keresztet vállaltak a jövőért. Akik soha nem tévesztették szem elől a nagy célt, Isten országának és az igazságának a keresését és megélését.

Unitárius vallásunk hivatásának sajátos hangsúlyt ad az a tény, hogy vallásos eszméink gyökereit mélyebbre eresztheti a nemzeti élet talajába, amiből önként következik, hogy több értéket felszívhat, ill. felszínre hozhat abból. Az

unitarizmus belső természetéből, rugalmasságából következik ez a spontán alkalmazkodás, mondhatni átlényegülés, mivel nem kötött hittételek és törvények, hanem a lélek segítségével oldja meg ezeket a kérdéseket. A léleknek, pedig megvan az a nagyszerű adottsága, hogy egyszerre szétbont és összetesz, megkülönböztet és harmonizál, tehát egyszerre tud nemzeti és egyetemes lenni. Az unitárius vallás nemcsak mint a reformáció teljes kivirágzása, hanem mint a magyar vallásos génusz csúcsteljesítménye jelentkezett, amikor a gondolat-szabadságot, mindenkit megelőzve, a keresztény vallásban világfogalommal és lelkiismereti törvénnyé emelte. Az csak természetes, hogy egy nemzet, mint a magyar, mely évszázadokon át a szabadság szent eszméjéért vért, vallásos vonatkozásban a keresztény világot a lelkiismeret szabadságával ajándékozta meg. Elfogulatlanul beszélve, ennyi jogon egyetlen nemzet sem tehetne. De az is természetes, hogy ezt a gondolatot a magyar lélekből az unitarizmus termelte ki. Minthogy az is természetes, hogy a világnak egy másik részén, Észak-Amerikában, ahová kezdetben a politikai és más üldözöttek emigráltak, az unitarizmus később a rabszolgaság felszabadításának bajnokaként jelentkeztek, s népe zászlójára felírta, és lelkébe véste az emberi élet méltóságának szentségét.

Hazatérve, számunkra az „erdélyiség” egyet jelent vallásunk azon törekvésével, mely a nemzeti értékeket az egyetemes színvonalra kívánja emelni. Erdély önálló állami léte ezzel az unitárius örökséggel indult. Nagy fejedelmei ezt az örökséget védték valahányszor a vallásszabadság védelmére kardot rántottak. Az pusztán az unitarizmus erdélyi sorsának tragédiájához tartozott, hogy amíg kifele a tőle örökölt eszméket védték, befelé a sorait mind nagyobb buzgósággal ritkították. De ez is velejárója a jézusi életnek és hívásnak. Messiások sorsa ez.

Azért e pillanatban mindnyájunkat töltsön el nagy benső öröm, hogy unitáriusok lehetünk. Szívjuk be egyszer magunkba ezt a nagy, boldog és tiszta világosságot, amellyel körülvesz minket anyaszentegyházunk és mondjuk: ez a fény Isten ajándéka, jó nekünk benne járnunk! Fogadjuk meg, hogy sohasem fogjuk ablakainkat elzárni ez előtt a csodálatos, felülről való világosság, szellemünk áldott értelme előtt, amelyben a minket átölelő Isten kijelentésének a sugárzását érezzük. Gondoljuk ei újra ezt a szabadságot, amely a tulajdonunk. Milyen nagy dolog az, hogy mi Jézus önfeláldozó szeretetében felszabadultunk minden szolgaság alól. Mi Isten akaratának engedelmeskedünk, úgy amint ez az akarat az evangélium fényénél lelkiismeretünkben megszólal. Ez a mi nagy lelki autonómiánk. Becsüljük meg ezt a szabadságot, mert az érettségnek, a nagykorúságnak, a szellem örök méltóságának olyan tudatával és jellegével ruház fel, amelyet sehol másutt megtalálni nem lehet.

És végül gondoljunk e pillanatban mindarra az áldásra, amit az unitárius hit népünk életében jelentett és jelent. Milyen magyar volt, milyen bátor és mennyit szenvedett! Valami titkos közösség odafűz az éhező és hitükért üldözést elszenvedő prédikátor elődeinkhez, akiknek álmaiból anyanyelvű irodalom születik; Eu-

rópa országútjait járó, egyetemien tanuló áldozatos lelkű akadémitáinkhoz, akik tarisznyájukban könyvet, kultúrát hoztak, iskolát teremtettek, tudományt műveltek; hívő népünkhöz falvakon és városokban, akik véres századokban a sanyargatások borús időszakában hűséggel megállottak a tiszta religio, unitárius hitük mellett, s ha kellett az életük sem volt drága, csak hogy megvédjék azt.

És most tegyük fel a kérdést: Méltók vagyunk-e őseink hitéhez és örökségéhez?

Erre a kérdésre bizonyágtevésünkkel válaszolunk. Hitet teszünk itt és most amellet az evangéliumi értékrenden alapuló élet mellett, amellyel unitárius vallásunk megajándékozta az emberiséget, mert valljuk, hogy ez az élet számunkra Jézusban öltött testet, aki maga „az út, az igazság és az élet”. Megőrizzük a reformáció örökségét, hogy unitárius hitünk és anyaszentegyházunk legyen korunk élő lelkiismerete, amely szembeszáll minden értékromboló törekvéssel. Megőrizzük, és kiteljesíteni igyekszünk azokat az értékeket, amelyekkel az unitarizmus gazdagította az emberi szellemet és művelődést, közelebbről a magyar és erdélyi lelkiséget, s töretlenül akarjuk átadni gyermekeinknek, a jövődőknek. Hisszük, hogy a történelem Ura, a mi egy igaz Istenünk méltónak talál őseink hitéhez. Ez ünnepi órában kérjük Őt a mai nemzedék élő hitével:

„Virágozzék szent vallásunk,
Lelki, testi szabadságunk,
S nekünk drága kis egyházunk.” Ámen.

SZABÓ LÁSZLÓ

HÁLA A MUNKÁÉRT
ŐSZI HÁLAADÁSI BESZÉD

„Arcod verítékével eszed kenyeredet, amíg vissza nem térsz a földbe, amiből lettél.” (1Móz 3,19a)

*„Hála legyen Istennek kimondhatatlan ajándékáért!”
(2Kor 9,15)*

Újra ősz van, amikor egész évi fáradságos munkánk eredményében a jó Isten gondviselésének látható és éltető jelei kézzelfoghatóvá válnak. Amennyiben belátjuk, hogy a termőföld pusztá létezése nem a mi alkotásunk, a Nap természet-érlelő melege nem tőlünk származik, s még az esővel sem mi szoktuk megöntözni vagy eláztatni határunkat, akkor elkerülhetetlen egy röpké hálaima elrebegése vagy a szótlán hálaérzet megszülése a teremtő és éltető Isten felé. A bibliai motóként felolvasott versek erre utalnak; bizony arcunk keserű verejtékével szerzünk magunknak megélhetést, de még ez sem kizárólag a mi érdemünk, hiszen kimondhatatlan ajándékaink: életünk, egészségünk, értelmünk, életrevalóságunk végső soron nem tőlünk származnak. Az előbb elmondottak egyházi intézményesítése az őszi hálaadás ünnepe. Ez alkalommal elmondandó beszédemet személyes vallomással kezdem.

A „miénkfajta” emberek ébren nemigen szoktak álmodozni, s még szinte éjszaka vagy hajnalban is visszafogottabban. Ennek ellenére a minap álmomban egy más világban jártam. Nem mondom, hogy tündérországbán, mert kerülöm a romantikát, de mindenféleképpen más világ volt az álmomban meglátogatott. Egy olyan, amelyben az emberek nem éltek céltalanul, hiszen mindenkinek megvolt az egyénre szabott hivatása, és ennek áldásos betöltése mindenkit boldogított. Abban a világban az emberek nem dolgoztak hiába, pl. azért, hogy árvíz, aszály, esős idő, továbbá négy- avagy kétlábú vad által kárát vallják egész éves igyekezetük gyümölcsének; abban a világban nem volt tekintélyelvű elnyomás vagy megalázó veszekedés, mert a nézeteltéréseket megegyezőleg oldották meg s nem erőszakkal; továbbá, olyan világ volt az, amelyben nem voltak idegnyomorító és egész jövőt tönkre tevő sikertelen felvételik, hiszen az emberek valós képességeik szerint természetszerűleg érvényesültek; a fiatalok mind tisztelték az időseket, az öregek hiteles életbölcsélete visszaáradt az ifjakra; nem volt felesleges szenvedés, az elkerülhetetlen testi-lelki fájdalmak is csak a gyógyítható elváltozásokra figyelmeztettek – éppen az egészség és a boldogság megőrzése érdekében; végül, abban a világban az emberek nem haltak meg idő előtt, főleg nem huszon-, har-